

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

IV. Quid sit intuitiva cognitio, & quomodo ab abstractiva differat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

poterit Deus illi violentiam inferre, quia exigentia creaturæ non ita determinat Creatorem, vt non possit contra illam operari: ergo poterit conseruare vtriusque concursu etiam dependenter ab intellectu, quia conseruatio vtriusque non repugnat ex defectu virtutis intellectus, sed ex impossibilitate actuum inter se, vel ex modo, quo proponitur ex vi vnus actus alterius obiectum vt omnino falsum: idem dico de actu amoris, & odij.

25 Hanc sententiam docent nonnulli ex D. Thoma quæst. 26. de Veritate, art. 10. teste Suariorum supra, vbi illos impugnatur asserentes, posse poni in eodem subiecto duas qualitates contrarias, etiam vitales, si vna per se, & alia per accidens, hoc est, determinata à causa extrinseca, inquit, quorum sententia, ab ea quam tradidi, in nullo discrepat, quia non ego assero, posse animam habere amorem, & odium, assensum & dissensum determinatum à se, sed à Deo, qui concurret independentem à determinatione animæ, saltè ad alterum contrariorum actum producendum. Constat etiam hos Doctores tradidisse sententiam, quam contra illos adducit Suarez dict. sect. 3.

26 Obiicies: Assensus & disensus, amor & odium, siue ab hac, siue ab illa causa procedant, habent eandem impossibilitatem: ergo si non possunt coniungi procedentes ab anima se determinante ad tales actus, ergo neque poterunt coniungi determinata alterius, vel vtriusque existentia à Deo, vel ab alia extrinseca causa. a. esp. impossibilitatem, quam habet actus per suammet entitates intrinsecas, semper fore eandem à quacunque causa determinante producantur; impossibilitatem verò, quam habent ex defectu causæ non potentis se ad vtrumque determinare non reperiri respectu omnium causarum, quia etiam intellectus non valeat per se ipsum, neque per alia principia creata se determinare ad assensum, & dissensum simul producendum, potest Deus hanc determinationem intellectui præbere per concursum prælitum à Deo independentem ab exigentia intellectus, & cuiuscumque principij creati talem concursum exigentis.

PUNCTUM IV.

Quid sit intuitiva cognitio, & quomodo ab abstractiua differat?

1 Bene notat P. Vasquez 1. part. dist. 134. quæstionem hanc multum habere de nomine, & cerè aliquos legi, apud quos tota de nomine reperitur, quia ob diuersorum nominum confusionem & diuersarum acceptionum eiusdem nominis, quid de re in hac quæstione non appareat. Ego qua potero distinctione, & claritate rem componam.

§. I.

Aliorum placita impugnata.

2 Sentiunt multi intuitiuam cognitionem dici illam, quæ attingit omnes formalitates obiecti nulla præfusione facta inter ea, quæ realiter sunt idem. Ita P. Vasquez 1. part. dist. 50. n. 12. & disput. 48. n. 2. Suar. lib. 2. de attributis, cap. 22. Huic opinioni aduersantur omnes, qui asserunt cognitionem intuitiuam, & per proprias species posse ferri in vnam formalitatem obiecti, & non in aliam; in quorum numero sunt P. Granados tract. 5. de visione, & 7. sect. 1. P. Alarcon 2. tract. de visione, c. 2. & apud hos Paludan, Antonianus, Sotus, Bassolis, & Ouandus.

3 Desumunt Doctores relati pro prima sententia, nomen intuitionis, quatenus significans quid oppositum præfioni; & cognitionem intuitiuam appellant illam, quæ præfusiua non est. In hac acceptione intuitiuæ cognitionis quis negare potest visionem intuitiuam futuram tantum illam, quæ non præfunderet inter ipsa prædicata? Verumtamen visionem intuitiuam non esse assumentes secundum hanc significationem, neque in hoc sensu posse desumi sic proba. Cognitio intuitiua secundum hanc sententiam vel est illa, quæ non præfincit neque ex parte actus, neque ex parte obiecti, vel quæ ex parte obiecti tantum præfincit: & similiter cognitio abstractiua intuitiuæ opposita vel est illa, quæ præfincit ex parte obiecti, vel quæ tantum præfincit ex parte actus. Si dicatur cognitio intuitiuam esse illam, quæ non præfincit ex parte obiecti, etiam ex parte actus præfincit, cognitiones omnes erunt intuitiuæ, quia nulla potest esse cognitio terminata

Francisc. de Quiedo Philosoph. Tom. II.

ta ad obiectum reale præfusiua ex parte obiecti, vt latè probabo in Metaphysic. Si dicatur cognitionem intuitiuam esse illam, quæ neque ex parte actus, neque ex parte obiecti præfincit, tantum comprehensiua cognitio erit intuitiua cognitio coloris, quæ capio ex sensationibus circa ipsum colorem actu existentem, & mittentem proprias species suam: neque ipsa externa oculorum sensatio esset intuitiua, quia licet ex parte obiecti præfusiua non esset, & totum colorè attingunt visio externa, & interna cognitio; non tamè ita expressè, vt valeat discernere circa formalitatem relationis transcendentalis, neque distinguere colorem illum habentem relationem transcendentalem ab alio qui illam non habet, siue reali, siue ficti: imò ipsa visio intuitiua Dei, quæ gaudent Beati, etiam totum Deum attingat formaliter, vt est in se realiter, & ex parte obiecti attingat quicquid est in obiecto, non tamè ex vi illius ita clarè cognoscitur obiectum, vt pateat beato ex vi visionis beatificæ formalitates decretorum liberorum, quæ sunt in Deo, neque ex vi visionis beatificæ valet beatus distinguere inter Deum habentem ab æterno, decretum producendi Petrum, & inter ipsum Deum quatenus potuit esse ab æterno idè secundum entitatem sine decreto ad quod liberè se ab æterno de facto determinauit.

4 Dicunt alij cognitionem intuitiuam esse illam, quæ fertur in rem ipsam vt actu existentem, & vt præfens non solum obiectiue, sed etiam physice, ita vt si de facto non existat obiectum, eo modo, quo repræfentatur per illam, visio illa, seu cognitio intuitiua non sit, sed abstractiua. Ita Suar. 1. 3. de anima c. 12. n. 5. vbi asserit sensationem factam per speciem propriam obiecti miraculosè productam à Deo, quæ sentitur, vt existens, & præfens obiectum, esse abstractiuam, quia est obiecti actu non existentis. Ex hac sententia rectè explicari nequit ratio intrinseca visionis intuitiuæ, & abstractiuæ, quia eadem intrinseca visio potest esse abstractiua, & intuitiua in hac acceptione: visio enim, quæ modò habeo circa colorem actu existentem & approximatam meæ potentia, potest conseruari à Deo supernaturaliter sine præfentia obiecti: ergo ratio intuitionis, quam tribuimus visioni æternæ, & negamus cognitioni quam ego habeo circa existentiam Angeli, non consistit in ipsa obiecti præfentia, aliquid enim habent hi actus independentes à præfentia obiecti, per quod visio externa obiecti, & cognitio orta ex hac dicantur intuitiuæ, quod non habet cognitio Angeli, quæ abstractiua dicitur, adhuc præfente obiecto: de hoc inquiri quidnam sit, ad quod omnino impertinens est præfentia obiecti, quod est intrinsecum actui vitali, in qua ratio intuitionis consistit.

5 Secundò proba præfentiam obiecti, neque adhuc inadæquatè pertinere ad rationem intuitionis. Visio, quam Deus sine specie impressa intermedia immediatam per se ipsum produceret, dependeret à potentia, & à Deo tanquam à principio adæquato, esset intuitiua si obiectum ita existeret, sicuti repræfentatur per visionem, sed eodem omnino modo esset intuitiua absente obiecto: ergo præfentia obiecti nullo modo pertinet adhuc inadæquatè, imò neque exigentia talis præfentia ad rationem intuitiuæ. Probo minorem: existentia illius obiecti omnino per accidens se habet respectu talis visionis, quæ nullo modo illam exigit, vt probaui Controuersia 4. Puncto quarto: ergo non potest illa visio constitui intuitiua per exigentiam præfentia obiecti, quam non habet, neque per ipsam præfentiam obiecti, quæ impertinenter se habet respectu illius, licet enim fieri posset intuitionem actualem importare aliquid extrinsecum cognitioni, intolerabile est dici rationem intuitionis ita extrinsecam, & contingentem esse operationi, quæ intuitiua denominatur, vt saltem in actu primo talis operatio non exigit id, per quod constituitur actu intuitiua.

6 Dicunt multi visionem intuitiuam esse illam, quæ obiectum attingit per species proprias illius, & abstractiuam, quæ producitur per species alienas, & non proprias illius obiecti repræfentati. Ita tenent P. Granados, & Alarc, relati supra, & alij apud istos; & est communis opinio inter Doctores. Propius ad veritatem accedit hæc opinio, illa tamen non omnino apprehendit. Admitto cognitionem omnem per species proprias esse intuitiuam, & do cognitionem factam per species alienas esse abstractiuam, & proba non rectè, neque adæquatè explicari rationem intuitionis, & abstractionis per ordinem ad proprias & alienas obiecti species. Omnis cognitio adæquatè diuiditur in

abstractuam, & intuituam: sed non omnis cognitio fit per species proprias, vel alienas: ergo per hanc rationem non recte, & adequatè explicatur ratio cognitionis intuituæ, & abstractuæ. Probo minorem: Deus potest mecum concurrere ad visionem coloris actu existentis, tunc visio ita producta non produceretur per species proprias, neque alienas, neque per obiectum immediatè ad illam concurrere: ergo si adequatè definita esset operatio intuituæ, & abstractuæ per ordinem ad species proprias, seu obiectum immediatè concurrere, & ad species alienas, visio illa, neque esset intuituæ, neque abstractuæ, quod dici nequit. Idem dico de aliis cognitionibus intellectuales, quas Deus potest producere sine speciebus propriis neque alienis obiecto immediatè non concurrere ad tales visiones. Rursus cognitio, quæ Deus cognoscit obiecta creata non exercetur per species proprias, neque per alienas obiectorum, neque cognitio, quæ Deus seipsum cognoscit exercetur per speciem, adhuc formaliter distinctam, & realiter identificatam cum Deo secundum opinionem multorum Theologorum, qui adhuc rationem formalem speciei impressæ identificatam realiter cum ipso Deo admittere nolunt, & tamen omnis cognitio, quam Deus habet, est cognitio intuituæ: ergo ratio cognitionis intuituæ non consistit in ordine ad species proprias obiecti.

7 Dices cognitionem diuinam dici intuituam ex eo præcisè quod non exerceatur per species alienas in quo consistit ratio intuitionis, quæ opponitur operationi abstractuæ scilicet factæ per species alienas. Fugis vim argumenti, sed relinquis sententiam, quam defendendam assumpseras, videlicet rationem intuitionis consistere in respectu ad species proprias, & restat tibi soluenda alia obiectio, quam primò adduxi de cognitione illa, quam Deus produceret sine speciebus, quæ ex hac solutione vires resumit. Cognitio intuituæ est illa, quæ non fit per species alienas: ergo Deus non potest concurrere immediatè ad cognitionem aliquam, quæ non fit intuituæ: sed omnis cognitio, ad quam ipse concurrat immediatè cum potentia, erit intuituæ: ergo si Deus immediatè concurreret ad producendum actum fidei respicientem tanquam motuum reuelationem diuinam absque ulla specie impressa, à qua dependet illa cognitio, actus fidei nullum habens motuum præter reuelationem Dei esset intuituæ cognitio. Conditionalis habet imbibitam illationem legitimam: adimpletio conditionis non pugnat, nullum enim probabile fundamentum inuenies ad asserendum Deum non posse immediatè concurrere ad actum intellectus innitentem tanquam motuo adequato reuelationi diuinæ. Consequens illatum absurdum est, & ni fallor contra D. Paulum 1. Corinth. 13. ubi cognitionem fidei enigmatica vocat, & intuituæ opponit: *Idem nunc per speculum in enigmate, &c.* quod testimonium pro mea sententia postea expendam.

8 Posset respondere Deum immediatè concurrentem ad operationem vitalem sine specie concurrere aliquando supplendo vices speciei propriæ, vel obiecti immediatè concurrentis, & tunc operationem ab illo simul cum potentia immediatè productam, esse intuituam; aliquando verò concurrere supplendo vices specierum alienarum, & tunc operationem abire in abstractuam. Hæc solutio parum præstat in mea sententia, quæ operationem vitalem in termino identificato cum actione constituit, iuxta quæ operatio quæ procedit à Deo sine speciebus, neque ab speciebus propriis, neque alienis procedere potest: ergo non dicitur Deus supplere vices specierum propriarum, vel alienarum, ex eo, quod producat effectum illum, quem ipsæ species sint producturæ: ergo ex hoc capite non poterit Deus dici supplere potius vices harum specierum, quam illarum. Restat ut dicatur Deus supplere vices harum specierum, v.g. propriarum, quia producit speciem expressam, etsi distinctam ab illa, quam produceret propriæ species, tendentè tamen in obiectum eodem modo, ac tenderet alia operatio producta à propriis speciebus. Quod si speciem expressam produceret tendentem eodem modo in obiectum, in quod tenderet alia speciebus alienis producta, diceretur supplere vices specierum alienarum. Admitto totum, quod dat solutio, & nondum meo argumento solutionem habeo. Species expressa, siue producta à Deo tantum, siue ab speciebus propriis, potest dici intuituæ, quia respicit obiectum certo quodam modo comuni speciei expresse productæ ab impressis propriis speciebus, & alteri specie expresse, in cuius productione dicatur Deus supplere mu-

nus speciei impressæ, quem modum non haberet species expressa producta ab alienis speciebus: ergo ratio intuitionis, & abstractionis consistit formaliter in hoc speciei modo respiciendi obiecta; de hoc inquiri, quid sit? quid habeat peculiare modum respiciendi obiectum intuituæ, quod non habeat abstractuæ operatio? & quid habeat modus respiciendi abstractuæ, quod non habeat intuituæ operatio? Locum habet hæc obiectio, etiam si tota operatio in qualitate consisteret, quia licet tunc eadem, quæ producit ab speciebus, posset produci à Deo, ratio formalis intellectionis non esset ipsa productio, sed terminus, in quo consisteret ratio intellectionis, sensationis, vel internæ, quia hæc esset extrinseca, & distincta à termino: ergo tota ratio intuitionis, vel abstractionis in ipsa qualitate consisteret, & non in modo, quo qualitas illa producta constituitur operatio intuituæ, vel abstractuæ obiecti.

S. II.

Propria Sententia.

10 **D**ostè aduertunt nostri Lusitani lib. 2. de anima. c. 6. q. 3. art. 1. appellationem hanc intuituæ visiois non fuisse notam antiquis Philosophis, sed tantum inter Doctores Scholasticos inueniri, ex quibus Greg. in 1. dist. q. 2. art. 1. & Scotus quodlib. 6. art. 1. volunt nomen hoc delirum fuisse ex testimonio Pauli 1. ad Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem, &c.* ubi visionem beatificam, quam omnes Doctores, & Ecclesiæ Patres intuituam vocant, explicat per hoc quod est esse facie ad faciem, & reliquis operationes non intuituæ distinguit per rationem ænigmati, illasque ænigmatas appellat. Ex quo testimonio potissimum debet sumi fundamentum ad distinguendam operationem intuituam à non intuituam. Visionem hanc eleganter describunt idem Combricensis ex Scoto, Ferrar. & Dur. ibi relatis, his verbis: *Notitia rei præsentis est, id est cognitio, quæ ita rem ænigmatat, ut per eam teneatur præsentia obiecti in se, & ex vi ipsius cognitionis, non verò quæ aliunde comprobetur.* Asseruntque communi consensu notasse Anselmum, Hugonem, Magistr. D. Thom. Greg. Palud. aliosque Doctores visionem intuituam oportere esse immediatam, ita videlicet, ut res non percipitur in alio cognito, sicuti cognoscitur Cæsar in sua statua, etenim per visionem intuituam concipitur res in se, quod esse non potest, cum res in alio prius visio cognoscitur.

Ex his, quæ Doctores tradunt de visione intuituæ possemus illam definire: *cognitio obiecti in se*: & abstractuam: *cognitio obiecti in alio*. Verumtamen hæc definitio, si maiorem lucem non accipiat, adhuc mihi difficilis est, quia in communi sententia Theologorum Deus se ipsum cognoscit non solum in se sed etiam in creaturis tanquam in obiecto prius cognito, & tamen durum est asserere cognitionem, quæ Deus se ipsum in creaturis cognoscit non esse intuituam, sed abstractuam: insuper contra descriptionem, quam Paulus insinuat de visione abstractuæ, quam appellat ænigmatam, visionem enim, quæ intuitu non est, dicit esse per ænigma, quis autem dicit Deum se ipsum in creaturis per ænigma cognoscere? Deinde Deus æquè clarè, æquè perfectè cognoscit se ipsum, quando se ipsum in creatura cognoscit, ac quando se ipsum immediatè cognoscit: ergo æquè intuituè se cognoscit per utramque cognitionem; quando enim quasi excitatus, & determinatus à cognitione creaturæ, ad se ipsum cognoscendū se conuertit, non mendicat specificationem, neque determinationem cognitionis à creatura determinante, sed à se ipso, & ab obiecto increato, quod respicit infinitam perfectionem non solum quæ Deus seipsum, sed etiam creaturam cognoscit; neque minus facie ad faciem se intuetur determinatus à creatura, quam cum à se ipso determinatus, prius se, quam creaturam aliâ visione directâ præcognouerit; quæ ratio mihi magni ponderis est, ne dicam visionem, quæ Deus se ipsum in creatura tanquam in obiecto determinate cognoscit, non esse cognitionem intuituam. Idem dico de cognitione, quæ Deus creaturas in se ipso, vel in suo decreto libero cognoscit, quæ æquè penetratiua est creaturarum cum illa, quæ Deus easdem creaturas primariò, & in se ipsis cognouit. Addo non posse dici visionem, quæ Beati in obiecto vident creaturas possibiles, vel existentes, si verum est illas ex vi visionis videre, propriè non esse intuituam, quia nulla alia visione directâ vilis intellectus creatus perfectiùs, & penetrabilius potest

potest videre creaturas, quas videt in Verbo, quam illas potest videre ex vi visionis diuinæ, si hæc ducit in cognitionem ipsarum.

11 **S**eo sententia Doctorum, quos retuli ex Conimbric. & cum illis assero visionem intuitiuam esse, quæ obiectum videtur in se, & abstractiuam, quæ videtur in alio: illud autem in alio non de quocumque obiecto prius cognito, sed de obiecto, inlar cuius aliud cognoscatur, & iuxta hanc explicationem visionem intuitiuam definio: *Visio, quæ non attingitur obiectum inlar aliis obiecti à se distincti, visio abstractiua, seu non intuitiua est, quæ obiectum inlar alterius à se distincti cognoscitur.* Has definitiones existimo esse iuxta mentem Doctorum, quos supra retuli, & iuxta testimonium Pauli adductum supra accommoda distributione quadrant: omnibus operationibus, quas omnes Doctores intuitiuas, & abstractiuas appellant, vt ex illarum explicatione constabit. Quid sit rem inlar aliis cognosci, ex ipsa apprehensione terminorum existimo esse perspicuum: illud enim dicitur inlar aliis rei cognosci, quod apprehenditur, quasi illi simile, vel indurum accidentibus illius, inlar cuius cognosci dicitur. Hunc modum cognoscendi vnum in alio repugnare visioni intuitiue colligo ex descriptionibus, quas retuli supra de visione intuitiua, hoc enim existimo importare illa verba adducta in definitione, quam ex Scoto & aliis adducunt Conimbricæ: ita vt per eam teneatur potentia obiecti in se, & ex vi ipsius cognitionis, non verò quæ aliud de comprehetur. Idem volunt alia verba, in quibus conditiones ex Anselmo, & aliis; illa præcipue, quibus dicitur per visionem intuitiuam non debere rem cognosci in alio, sicuti cognoscitur Cæsar in sua statua. Intellige illud simile, per quod explicatur cognitio non debere esse in alio, scilicet, sicuti est cognitio Cæsar in sua statua, quæ similis cognoscitur cum Cæsare, & apprehenditur quasi alius Cæsar, vel potius vt idem repetitur; ex quo capite quæ de facto in hac vita cognoscimus sine specie propria illorum non intuitiue, sed abstractiue, cognoscuntur à nobis, quia illa inlar aliarum rerum semper cognoscimus, Angelum videlicet inlar iuuenis, personam primam Trinitatis inlar senis, & sic de substantia quacunque, & de accidentibus, quæ sensu non percipiuntur siue materialibus, siue spiritualibus.

12 **O**perationes omnes, quas intuitiuas vocamus, attingere obiecta modo à me explicato facile, si per illarum singulas discurrem, comprobabo. In primis sensationes omnes non percipiunt obiecta inlar aliarum rerum, sed omnia vt sunt in se; visio enim non ad inlar rei aliis colorem, neque lucem attingit, & sic de aliis sensationibus. Cognitiones intuitiue obiectorum, quæ sensibus percipiuntur non attingere obiecta inlar aliarum rerum, certum est, intellectus enim cognoscit alia obiecta inlar accidentium, quæ sensibus fuerunt percepta: non verò accidentia inlar aliarum rerum, quas sensationibus anima non attingit. Visionem Dei, quæ est prima inter omnes intuitiuas, Deum attingere in se, & non inlar aliis rei, dixit Apostolus, *tunc facie ad faciem*, id est, nullo alio interposito obiecto, vel inlar cuius Deus cognoscatur: sed cognoscatur sicuti cognitus sum, id est, sicuti Deus me ipsum cognoscit, non per imagines & similitudines aliarum rerum, sic ego illum cognoscam in se ipso, eo modo, quo duo homines se inuentur cum positi in proportionata distantia, mutuo vnius facies, alterius faciei omnino patet, & vtriusque vultus mutuo alterius sese offert obtutui.

13 **R**eliquæ operationes, quas abstractiuas appellauit Scholæ, obiectum attingere in alio, hoc est, inlar aliis modo à me explicato facile, si singulas percurramus, notum erit. Cognitio, quæ Deum actu fidei, vel scientiæ in hac vita cognoscimus, vel apprehensio quælibet Angeli, cuiusvis substantiæ, vel entitatis, cuius in hac vita speciem non habemus, semper suum obiectum inlar aliis apprehendit: Sic primam personam Trinitatis ad inlar senis, secundam iuuenis, tertiam columbæ, Angelum adolescentis, tenebras nigredinis apprehendimus, & sic de omnibus aliis obiectis, quæ abstractiue cognoscimus.

§. III.

Nonnulla corollaria.

14 **P**rimò infero ex his, visionem intuitiuam non opponi cum præcisua, sed cum abstractiua, quod si hoc complexum, abstractiua cognitio, non raro, idem sonet, quod

Franc. ac Cuiusdam Philosophi. Tom. II.

præcisua; in hac significatione non opponitur cum intuitiua, sed in alia, iuxta quam significat operationem tendentem in obiectum, non in se, sed in alio, seu inlar aliis. Ratio est, quia, vt dicebam supra, intuitiua cognitio ex parte actus præcindere potest, & ex parte obiecti neque intuitiua, neque abstractiua potest esse præcisua.

15 **S**ecundò infero, rectè componi in eadem cognitione rationem intuitionis, & obiectum attingere in alio tanquam in obiecto prius cognito, modò obiectum secundariò cognitum non inlar primarij cognitione apprehendatur. Hac ratione dixi Deum se in creaturis intuitiue cognoscere, & beatos intuitiue attingere obiecta, quæ in Verbo percipiunt, quia Deus cum se in creaturis cognoscit, non se inlar creaturæ apprehendit neque creatura dicit Deum in cognitionem sui tanquam imago, aut obiectum simile, sed tanquam terminus relationis.

16 **T**ertio infero, omnia obiecta, quorum proprias species non habemus, abstractiue à nobis cognosci, quod patet inductione supra facta.

17 **Q**uartò infero, omnia obiecta sensata per sensus externos & internos, intuitiue, quorum omnium proprias species habemus, intuitiue à nobis cognosci. Patet etiam hoc corollarium ex supra dictis.

18 **Q**uintò infero, obiecta non sensata per sensus externos, etiam si per propriam speciem cognoscantur, abstractiue & non intuitiue in hac vita cognosci. Probat hoc assertum cognitio reflexa quæ cognoscimus cognitionem aliâ, & cognitio, quæ actus nostræ voluntatis deprehendimus, quos cognoscimus per proprias species, & nihilominus inlar aliarum rerum apprehenduntur, nò enim valemus actus internos, nisi ad inlar obiectorum, quæ sensu percipimus apprehendere. Ratio potest sumi à priori ex imperfectione specierum, quæ imperfectiores producuntur, quando species aliæ eiusdem obiecti per sensus externos transmissæ non fuere.

19 **M**aior potest esse difficultas an in patria per speciem alienam, obiectum aliquod intuitiue cognoscatur. Pars affirmatiua suadet, quia beati in Verbo ex vi visionis creaturas cognoscunt, quas intuitiue ab illis cognoscendas esse dixi, & tamen illas tantum percipiunt per lumen gloriæ, vel speciem impressam Dei, absque vlla propria specie creaturarum: ex eo enim præcisè, quod Deum cognoscant absque vlla creaturarum specie impressa, illarum speciem expressam efformant. Neque in hac conclusione defendenda aliqua apparet difficultas, cum ratio visionis intuitiue, aut abstractiue non consistat in hoc quod est operationem fieri, per species proprias, vel alienas. Multa erant discutienda ad hanc questionem absolute definiendam, videlicet quomodo ex vi visionis creaturas videat beatus, an per eandem visionem beatificam, an per aliam octam ex beatifica. An cognitio siue distincta à beatifica, siue cum illa identificata habeat aliud principium distinctum à lumine gloriæ, vel specie impressa Dei, vel an Deus specialiter concurrat ad talem cognitionem loco obiecti creati vel speciei ab illo mittendæ. Deinde quæ dicatur species impressa propria obiecti, quæ aliena, quia quis posset dicere speciem impressam quæ producit expressam, ex vi cuius obiectum in se ipso, & non in alio cognoscitur, dici propriam speciem, quia de ratione huius nò est produci ab ipso obiecto; Deus enim producit proprias species impressas obiectorum, quæ neque influunt, neque influere possunt in ipsarum productionem. Iuxta quem dicendi modum neque locum haberet dubitandi ratio. Rem non absolute definitio quia multum de nomine agerem, si naturam speciei propriæ contenderet explicare, & quia questiones aliæ supra propositæ ad Theologum, non ad Philosophum attinent; tantum affirmo, cognitionem, quæ beati vident in Verbo creaturas esse intuitiuam, quod si tantum illa dependeat ex Dei specie impressa, dabitur cognitio intuitiua per alienam speciem productam: si autem cognitio creaturarum in Verbo, quatenus creaturarum est, dependeat ab aliqua illarum specie, vel à Deo specialiter supplente vices illius, nulla erit intuitiua cognitio per species alienas tantum producta.

§. IV.

Sauis argumentis.

20 **M**ultus est Pasqualis tom. 2. Metaph. disp. 8. vt probet cognitionem intuitiuam, & prædicatum intuitionis cum præcisua opponi, ita vt implicet dari cognitionem intuitiuam non attingentem omnes formalitates obiecti.

H 3

Plura

repugnat, ex quo capite præcisionem obiectivam, tenentem le ex parte obiecti ego denego, & præcisionem formalem tenentem se ex parte actus negat nemo.

- 29 Rursus arguit: cognitio intuitiva debet fieri per propriam speciem, vel ergo hæc species mittitur ab obiecto, vel intenditur ab aliquo alio principio intrinseco. Si ab obiecto mittitur, erit representativa totius obiecti: ergo vi huius intellectus produceret speciem expressam adæquatam totius obiecti, seu omnium formalitatum, quæ in illo continentur. Confirmatur species impressa missa ab obiecto non representat vnam tantum, vel plures obiecti partes, quia illas non habet: ergo representat totum obiectum: ergo species expressa, seu cognitio ab illa producta erit formalis expressio, seu representatio totius obiecti absque eo, quod aliqua formalitas cognoscens lateat. Si autem species impressa ab aliquo principio extrinseco produceretur, debet esse proportionata obiecto, ita ut representet obiectum, ut est in se, talis enim debet esse species in representando quale est obiectum in essendo. Deinde ut species producta à principio extrinseco sit connaturalis obiecto tale debet esse, qualis esset si ab obiecto procederet. Sed si ab obiecto procederet representaret totum obiectum: ergo quando procedit à principio extrinseco, si connaturalis est, debet totum obiectum representare.

- 30 Respondeo: cognitionem entitativam posse immediatè procedere à Deo, & potentia vitali nulla specie impressa intermedia, vel posse procedere à specie impressa producta à principio extrinseco, quæ species sit representativa vnius formalitatis, & propria illius, & non totius obiecti, non enim in hoc maior implicatio reperitur, quam in eo, quod detur species expressa abstractiva, attingens vnam formalitatem sine alia. Ad illud quod dicitur speciem non fore connaturalem obiecto, si non sit eiusdem rationis cum illa, quam obiectum produceret dupliciter responderi potest. Primo admitendo non fore connaturalem, etsi propriè dicatur, quatenus non representat obiectum instar alterius. Secundò fore connaturalem obiecto sumpto non secundum omnes formalitates, quas includit, sed secundum illam, cuius est representativa. Eodem modo dicendum erit, speciem illam fore proportionatam, obiecto secundum illam formalitatem quam representat, & secundum alias, nec fore proportionatam, neque improporionatam, quia illas non representat, neque ad eas dicit habitudinem aliquam.

- 31 Alio modo arguit idem Pascualigus, si per cognitionem intuitivam fieret distinctio rationis, per illam representaretur aliquid implicans, quod nulli veræ cognitioni posset contingere, & multo minus cognitioni intuitivæ. Quod representaretur aliquid implicans probatur, quia representaret vnam formalitatem sine alia, qua ratione implicat existere, implicat enim rationalitas cum existentia, & præsentia sine animalitate.

- 32 Respondeo cognitionem intuitivam attingentem vnam formalitatem, & non aliam non distinguere positivè, sed præcindere vnam ab alia, distinguere enim formalitatem dicit vtramque attingere instar duarum, præcindere verbò tantum dicit vnam attingere alia ablata, ex hoc autem nihil implicat representatur, nec cognitio euadit falsa, nam licet esse, seu existere vnam sine alia sit, quid implicans cognitio alia præcisiua non representat mediata vnam esse sine alia, sed ex eo solum dicitur representare vnam sine alia, quia representat vnam, & non aliam importante illo sine alia negationem representationis, & non negationem representationem.

- 33 Rursus arguit idem Pascualigus, de ratione cognitionis intuitivæ, est representare aliquid singulare: ergo debet representare singularitatem, nam si hanc non representaret, nec representaret singulare: ergo talis cognitio non potest aliquid abstrahere, seu non posset formalitatem aliquam præcindere, quia si hoc faceret, iam obiectum abstractum non maneret singulare, sed vniuersale, & commune. Respondeo verum esse cognitionem intuitivam debere representare aliquod obiectum singulare, & illius singularitatem: nego tamen hoc non componi cum eo, quod cognitio sit præcisiua, seu non attingat formalitatem aliquam, potest enim cognitio attingere hoc obiectum singulare, illiusque singularitatem abstracta aliqua illius formalitate, ut idem Pascualigus admittit quando in obiecto est aliqua formalitas non tangibilis per potentiam à qua procedit intuitio, talis esset cognitio, qua quis intuitivè co-

gnosceret hoc rationale non cognita ratione animalis, & qua quis intuitivè videret Deum, aliquo illius attributo non viso, non enim ex eo, quod ita Deus videretur visio illa attingeret obiectum vniuersale, nec naturam multis communem.

Ultimò arguit Pascualigus ex modo, quo intellectus debet procedere dum ratione distinguit, tunc enim inquit, intellectum debere operari aliquid intentionali modo circa obiectum, & ponere in ipso distinctionem, quam non habet. Ex quo sequitur, quod obiectum debeat representari cum distinctione, tanquam si illam in se haberet. Sed cognitio intuitiva nequit talem distinctionem ponere in obiecto, neque illa representare, alias representaret quid fictum, & chimericum: ergo cognitio intuitiva nequit per rationem distinguere, neque ex duabus formalitatibus identificatis vnum attingere altera non abstracta.

Dixi iam cognitionem intuitivam attingentem vnam formalitatem sine alia non illas positivè distinguere, sed tantum præcindere vnam ab alia, quod fit nulla distinctione in obiecto apprehensivissimo absque præcisione, quæ in actu intellectus consistit cognita, cognitio enim præcisiua tantum attingit formalitatem realem, & veram in obiecto existentem, & ex eo præcisiua dicitur, quia formalitatem aliam identificatam attingit, neque in obiecto aliquid ponit, nec positivè negat, sed solum illud adæquatè cognoscit.

PUNCTUM V.

Quid sit comprehensio.

Questio hæc multum habet de nomine, tantum enim constat auctoritatibus Scripturæ & Patrum nullam creaturam posse Deum comprehendere, pluresque explanationes comprehensionis circumferuntur, sub quibus magna sententiarum diversitas potest contineri, quapropter ille se satis in tuto collocabit, qui ita comprehensionem definiat, ut nulli creaturæ respectu Dei possit convenire, & ipsi Deo respectu sui ipsius, & cuiuscunque obiecti creati conveniat: sicut enim dici nequit Deum ab aliqua creatura comprehendi, ita nefas est negare Deum reipsum & creaturas comprehendere. Pro utraque parte assertio Scripturæ, & Patrum innumera invenies testimonia apud Nostrium Ruisum disp. 2. de scientia sect. 5. 6. 7. & 8. quæ omitto, quia Theologi, & non Philosophi est illa expendere, & rem hanc stabilire.

§. I.

Comprehensionis definitio, & aliqua illius acceptiones.

Præcipua inter alias comprehensionis descriptio sumitur ex Augustino Epist. 112. cap. 8. ubi hæc habet: Aliud est videre, aliud totum videndo comprehendere, quandoquidem id videtur, quod præsens vbi tuncque sentitur, totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, ut nihil illius lateat videntem, aut cuius fines circumspici possunt. Ex hac definitione inferunt omnes ad comprehensionem obiecti requiri cognitionem omnium, quæ formaliter, virtualiter, & eminenter pertinent ad obiectum comprehendendum, ita ut quodcumque horum lateat videntem, illius visio comprehensio non erit. Addit Valquez i. p. disput. 52. comprehensionem debere esse talem, ut non solum attingat obiectum comprehendendum, & omnia, quæ ad illud attingunt quasi concomitanter, etsi per eandem visionem, sed requiri necessariò, ut ex perfectà penetratione obiecti primarij, obiecta secundaria cognoscantur, ita ut ex vi primarij obiecti ita perfectè specificetur cognitio, tanquam trahat perfectionem ut necessariò sit etiam formalis cognitio omnium pertinentium ad primarium obiectum, quia si hoc modo non cognoscantur obiecta secundaria ex vi primarij, illorum cognitio non habet specialem perfectionem formaliter quatenus est cognitio obiecti primarij, sed tantum materialiter, & identicè. Hac ratione rectè componit P. Valquez iuxta sua principia Deum non posse à creatura comprehendi, quia opinatur ex vi visionis nullam creaturam cognoscere à beato.

Hurtad. disput. 10. sect. 3. assertit ad comprehensionem sufficere cognitionem omnium, quæ sunt formaliter in ob-